

Mk 6,1-6

¹Jézus akkor elment onnan, a hazájába ment, és követték a tanítványai. ²Amikor azután eljött a szombat, tanítani kezdett a zsinagógában. Sokan hallgatták, és álmélgodva így szóltak: Honnan kapta ezeket, miféle bölcsesség az, amely neki adatott, és hogyan lehet, hogy ilyen csodák történnek általa? ³Vajon nem az ácsmester ő, Mária fia, Jakab, József, Júdás és Simon testvére? Nem itt élnek-e közöttünk húgai is? És megbotráncoltak benne. ⁴Jézus pedig így szólt hozzájuk: Nem vetik meg a prófétát másutt, csak a tulajdon hazájában, a rokonai között és a saját házában. ⁵Nem is tudott itt egyetlen csodát sem tenni azon kívül, hogy néhány beteget – kezét rájuk téve – meggyógyított. ⁶Csodálkozott is hitelenségükön. Majd sorra járta a környező falvakat, és tanított.

Bácskai Károly

JÉZUS NÁZÁRET BEN

Hogyan tekintett a szűkebb, „hazai” környezetre Jézusra? És Jézus a saját korábbi környezete, egykori földijeire? A kérdésekre a választ Mk 6,1-6 alapján a szövegben olvasható három állítmány segítségével fogalmaztam meg.

Az első állítmány az ἐξεπλήσσωσιντο igelak, vagyis Jézus hallgatói *megdöbbenek* a tanításán. Korábban a zsinagógai közösség tagjaként maga is az ott elhangzott tanítás hallgatója lehetett. Most a saját tanítványai kíséretében érkezik, és tanítani kezd ugyanabban a zsinagógában. A sorrend megfordul, Jézus fellépése meghökkenti a hagyománytisztelő hallgatóságot. Jézus kilóg a sorból: kinő azok közül, akik között felnevelkedett. Nem lehet nem odafigyelni rá. Nemcsak a személyében vagy a tanításával kelt feltűnést, de egy csoportnyi ember kíséri. Ők igazolják mondandójának hitelét és tanításának követettségét. Jézus jelenléte kérdésekre ösztönöz, és válaszadást kíván a környezetétől. Kimozdít a vallási és a teológiai komfortzónából: Jézus nem az, akinek mi ismerjük, nem ott állapodik meg, ahova mi utaljuk őt.

Jézus magatartásának hatására a názareti zsinagóga íghallgatói *έσκανδαλίζοντο*, vagyis *megbotránkoztak* benne. Botrányt okozott a látogatása az otthoni környezetben! Az ott élők addig egy közülük való család tagjának ismerték. Ha ennél többnek fogadják el, az már nem a Jézusnak szánt figyelem és a megbecsülés gesztusa lett volna, hanem annak a felismerése, hogy nekik kell megváltozniuk. Jézus tanítása a názareti zsinagógában nem egy hazalátogató lokálpatrióta kedvesen csengő beszéde, hanem a helyiek egész életére nehezedő figyelmeztetés lehetett. Képtelenség volt kibújni alóla. Jézus kényelmetlen helyzetbe hozta a saját földijeit. Nem-akarásuknak nyögés lett a vége: megbotránkoztak benne.

A harmadik állítmány a környezetének Jézusra gyakorolt hatására utal. Jézus *έθαύμαζεν*, azaz *elcsodálkozott*. Vagyis inkább jellemzően „csak” *csodálkozott* (Imperf). Az emberi belátás hiányára meghatározott esetekben lehet magyarázat, általában azonban nehéz azt megérteni. Különösen akkor, ha az nem a rossztól való merev elzárkózás kísérleteként, hanem a jó iránti teljes érzéketlenség formájában jelenik meg. Márk megállapítja, hogy Jézus nem is tudott egyetlen csodát sem tenni Názáretben azon kívül, hogy néhány beteget meggyógyított. Voltaképpen nem ő járt rosszul. Ő ment tovább, sorra járta a környező falvakat, és tanított. Hibás vélekedésükkel és elutasításukkal a názáretiek saját maguknak ártottak. A szórványos csodatételek esetlegessége helyett élvezhették volna az Istenről az írástudókat megszegyenítő ismerettel és hatalommal tanító testvérük tartós jelenlétének áldásait köreikben. A Krisztust elutasító ember észrevétlenül önmaga ellenségévé válik!

Lk 4,14-30

¹⁴Jézus a Lélek erejével visszatért Galileába, és elterjedt a híre az egész környéken. ¹⁵Tanított a zsinagógáikban, és dicsőítette mindenki. ¹⁶Amikor Názáretbe ment, ahol felnévelkedett, szokása szerint bement szombaton a zsinagógába, és felállt, hogy felolvasson. ¹⁷Odanyújtották neki Ézsaiás próféta könyvét, ő pedig kinyitotta a könyvtekercset, és megkereste azt a helyet, ahol ez van megírva: ¹⁸„Az Úrnak Lelke van énrajtam, mert felkent engem, hogy evangéliumot hirdessek a szegényeknek; azért küldött el, hogy a szabadulást hirdesse a foglyoknak és a vakoknak szemük megnyílását; hogy szabadon bocsássam a megkínzottakat, ¹⁹és hirdessek az Úr kedves esztendejét.” ²⁰Ekkor összegöngyölítve a könyvtekercset, átadta a szolgának, és leült. A zsinagógában mindenkinek a tekintete rajta függött; ²¹ő pedig így kezdett beszélni hozzájuk: Ma teljesedett be ez az írás a fületek hallatára. ²²Mindnyájan egyetértettek vele, majd elcsodálkoztak azon, hogy a kegyelem ígét hirdeti, és azt kérdezték: Nem József fia ez? ²³Ő pedig így szólt hozzájuk: Biztosan azt a közmondást mondjátok rám: Orvos, gyógyítsd meg magadat! Amiről hallottuk, hogy megtörtént Kapernaumban, tedd meg itt is, a saját hazádban! ²⁴Majd így folytatta: Bizony mondom nektek, hogy egyetlen próféta sem kedves a maga hazájában. ²⁵Igazán mondom nektek, hogy sok özvegyasszony élt Izráelben Illés napjaiban, amikor bezárult az ég három esztendőre és hat hónapra, úgyhogy nagy éhínség lett azon az egész vidéken, ²⁶de egyikükhöz sem küldetett Illés, csak a Szidónhoz tartozó Sareptába egy özvegyasszonyhoz. ²⁷És sok leprás volt Izráelben Elizeus próféta idejében, de egyikük sem tisztult meg, csak a

szír Naamán. ²⁸Amikor ezt hallották, a zsinagógában mindenki megtelt haraggal, ²⁹felkeltek, kiűzték őt a városból, és elvitték annak a hegynek a szakadékáig, amelyen városuk épült, hogy letaszítsák; ³⁰ő azonban átment közöttük, és eltávozott.

Lukács evangéliumában is Názáret a helyszín. Ugyanaz a környezet, talán ugyanazok az ismerős arcok Jézus előtt a zsinagógában. Az istentisztelet is a szokott módon indul. Zsoltározás, felolvasás: a lekiózásra minden felnőttnek joga volt jelentkezni. A názáretiek összenézhetnek, amikor közjük érkezett földijük vállalkozott a felolvasásra. Elszaladtak az évek... Milyen lett a hangja, a fellépése? A hangulat és a várakozás csak fokozódhatott attól, hogy Ézsaiást idézte (Ézs 61, 1-2): Bárcsak betelne végre az idő, és megérkezne végre az, aki mindezt megvalósítja!

Az igeolvasó, ha valami mondanivalója volt az idézett szakasszal kapcsolatban, ülve szólalt meg. Jézus is leült, hallgatói azonban talán éppen felemelkedtek a helyükről csodálkozásukban: Ma teljesedett be ez az írás a fületek hallatára. Most, most! De nem a József fia ez? Szinte tapintani lehetett a feszültséget a názáreti zsinagógában. A szikrázó lelkesedésben azonban Jézus mindent „elront”. Nem úgy tölti be környezetének várakozásait, ahogyan kívánnák tőle. Kiábrándító, kijózanító Jézus fellépése és mondanivalója. Dramaturgiaiilag szinte követeli a helyzet, hogy Jézus mellé lépjünk, és figyelmeztessük őt: Vigyázz, így nem fogsz magadnak híveket szerezni! Ő azonban nem fogja sem parancsszóra, sem féltésünk hatására igazolni isteni hatalmát. A názáreti istentisztelet Jézus környezetében nem felismerésre, hanem gyűlöletre vezetett. A reménykedő, szomjas várakozás elutasításnak adta át a helyét. A Jézust hallgatók megteltek haraggal. Kiűzték őt a városból, és szakadékba akarták őt lökni. Istenről tanító földijük csalódást okozott nekik, nem igazolta elképzeléseiket.

Mindkét evangéliumi elbeszélés közös jellemzője a Jézus személyével és tanításával kapcsolatos félreértés a környezetében. A leírások nyomán az olvasónak tisztázni kell magában a Jézussal kapcsolatos véleményét, és helyes következtetésre kell jutnia. Jézus személye kiemelkedik a maga korabeli családi, társadalmi, zsinagógai környezetéből úgy, hogy a vele kapcsolatos várakozások egyoldalúnak vagy hamisnak bizonyulnak. Őt nem a származása vagy a környezete határozza meg és teszi értékessé, hanem a küldetése.